

УДК 338.4

**СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ В ПРОМИСЛОВИХ
МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ ДИСПРОПОРЦІЯХ**

**STATISTICAL ANALYSIS OF TRENDS IN INDUSTRIAL INTER-
REGIONAL DISPROPORTIONS**

Аксьонова Ірина Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент

Харківський національний економічний університет

імені Семена Кузнеця,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2605-0455>

Aksonova Iryna

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,

National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

Сучасний розвиток країни та її регіонів характеризується наявністю диспропорцій між рівнями розвитку різних видів економічної діяльності, серед яких значну питому вагу займає промислова галузь. Стаття спрямована на проведення аналізу галузевої структури економіки загалом та промисловості зокрема, визначення диспропорцій в промисловому розвитку за регіонами країни. В статті розглянуто динамічні зміни в розвитку промисловості країни та її регіонів на підставі аналізу обсягу реалізованої промислової продукції на душу населення. Для оцінювання рівня диспропорційності застосовано коефіцієнт варіації, за значенням якого здійснено висновок щодо ступеня коливань у співвідношенні показників, які характеризують промисловість. Проведено аналіз нерівномірності та виявлено

тенденції в промисловому розвитку регіонів. Оцінено поляризацію промисловості серед регіонів країни на основі розрахунку коефіцієнтів локалізації. В результаті проведеного дослідження доведено, що сучасний рівень промислового розвитку регіонів країни характеризується диспропорціями в промисловій діяльності, що потребує розроблення відповідної регіональної політики.

Ключові слова: промисловість, диспропорційний розвиток, тенденція, промисловий розвиток, дивергентні зміни, статистичні методи

The modern development of the country and its regions is characterized by the presence of disproportions between the levels of development of various types of economic activity, among which the industrial sector occupies a significant specific weight. Since the development of each sector of the economy is an important part of the economy as a system, solving the problem of structural changes between the components of this system requires constant monitoring and research. The purpose of the article is to analyze the sectoral structure of the economy in general and industry in particular, to determine disparities in industrial development by region of the country. The methodological and informational basis of the research were the works of scientists, which highlight the problems of disproportional development of regions, in particular the industrial sphere, materials of periodicals, Internet resources on the specified issues. During the research, a system-logical approach, a method of summarizing information, statistical methods of structural-dynamic analysis, variation indicators, localization coefficients, a grouping method, and visual analysis were used. The article examines the dynamics of industrial development by region of the country based on the analysis of the volume of industrial products sold per capita. To assess the level of disproportionality of the development of the industrial sector, the coefficient of variation was used, based on the value of which a conclusion was made about the degree of fluctuations in the ratio of indicators characterizing the industry. The analysis of unevenness was carried out and the trends of the industrial development of the regions were

determined based on the ratio of the maximum and minimum values of the industry indicators. Based on the calculation of the localization coefficients, the polarization of the industry between the regions of the country was estimated. The practical significance of the conducted research consists in determining the presence of disproportional divergent changes in the industrial development of regions based on the selection of groups of regions depending on the number of people employed in the industrial sphere. As a result of the conducted research, it was proved that the current level of industrial development of the country's regions is characterized by disproportions in industrial activity, which requires the development of an appropriate regional policy taking into account modern influencing factors.

Keywords: monitoring system, diagnostics, key performance indicators, information and analytical support, management decision-making system

Постановка проблеми. Мультиплікатором розвитку багатьох галузей економіки виступає промислова галузь, стан та тенденції розвитку якої формують вектор розвитку господарюючої системи як в регіональному аспекті, так і в країні загалом.

Відсутність пропорційності регіонального розвитку призводить до нерівномірності національного розвитку, що є об'єктивною причиною виникнення необхідності проведення постійного моніторингу стану та трендів розвитку структури економіки кожного регіону з метою виділення найбільш стійких регіоноутворюючих галузей, що забезпечують конкурентоспроможність економіки країни в сучасному глобалізованому світі. Серед таких галузей головна роль відводиться промисловості, акцент на аналіз якої й зроблено в даній роботі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню в означеному напрямі присвячено багато праць вітчизняних науковців, які спрямовано на вивчення як ролі окремих галузей в економічній системі країни, територіальних диспропорцій та факторів, що їх обумовлюють, так і визначенню трендів в розвитку промисловості як провідної галузі економіки.

Так, дослідники [1,2] виявляють регіональні особливості структурних диспропорцій розвитку економічної системи, проводять їх оцінювання та аналіз. Окрема увага приділяється при цьому розробці рекомендацій по усуненню дії факторів, що посилюють диспропорційність регіонів за різними сферами життєдіяльності. В своїх працях [3] вчені зазначають, що диспропорції регіонального розвитку є світовою проблемою і обґрунтовують теорію конвергенції для регулювання регіональної диспропорційності в країні. Питанням розвитку регіональної структурної політики, яка впливає на внутрішньорегіональні та міжрегіональні диспропорції й обумовлює конкурентоспроможний розвиток присвячені роботи науковців [4-7]. В останній час науковці [8] досліджують модернізацію регіональної економіки в умовах децентралізації державного управління. Особлива увага при цьому приділяється формуванню нових галузей економіки саме промислових регіонів. На підставі досліджень науковців розробляються заходи щодо розвитку промислового сектору країни та модернізації економіки промислових регіонів, які включені як пропозиції в Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки. [9] Незважаючи на багаточисленні дослідження, питання аналізу галузевих структурно-динамічних зрушень та їх впливу на пропорційне економічне зростання регіонів залишається постійно актуальним. Особливої актуальності дані питання набули в умовах воєнного стану в Україні, що потребує визначення пріоритетів в забезпеченні стійкості промислового сектору економіки до викликів війни та повоєнного відновлення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість регіонів країни до повномасштабного вторгнення мало проблеми в сфері розвитку промисловості, такі як низький рівень інноваційності, висока матеріаломісткість виробництва та його сировинна орієнтованість, технологічна відсталість через високу зношеність основних фондів. Все це потребує досконалого комплексного оцінювання ефективності функціонування промислового сектору, виділення факторів міжрегіонального

диспропорційного розвитку в даній сфері з урахуванням реалій і ризиків сьогодення та розробки напрямів відбудови промисловості як основи оновлення національної економіки та забезпечення її конкурентоспроможного зростання. Даним проблемам також присвячуються сучасні праці дослідників [10,11], в яких робиться акцент на встановлення напрямів забезпечення стійкості промислового сектору та його відновлення й зростання з урахуванням викликів війни.

Мета статті. Стаття націлена на проведення статистичного оцінювання та аналізу динамічних і структурних змін в промисловості країни та її регіонів з метою виявлення диспропорцій та трендів в розвитку промислової галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення динаміки та динамічних змін в розвитку промисловості передбачає, в першу чергу, дослідження змін в розмірах реалізованої промислової продукції за роками.

Міжрегіональні диспропорції в розвитку промисловості можна оцінити за допомогою показника обсягу реалізованої промислової продукції та 1 особу. Розглянемо даний показник та його розбіжність за регіонами за 2013 та 2021 роки. (рис.1).

Як видно з рис. 1., за останніх дев'ять років розбіжність у випуску промислової продукції за регіонами посилилась, що свідчить про непропорційний розвиток промисловості в регіональному розрізі. Так, значно підвищився обсяг реалізованої промислової продукції на душу населення в м. Київ, Полтавській, Запорізькій, Дніпропетровській, Харківській, Київській, Донецькій областях. За всіма іншими областями також відбулося підвищення даного показника, але в меншому ступені.

В цілому спостерігаємо зростання територіальної диспропорції щодо обсягів реалізованої промислової продукції на одну особу. У 2021 році проти 2013 року цей показник досяг максимального значення у Дніпропетровській області (215176,1 грн), а мінімального – у Луганській (11670,3 грн.), тобто диференціація між регіонами склала майже 18,4 рази.

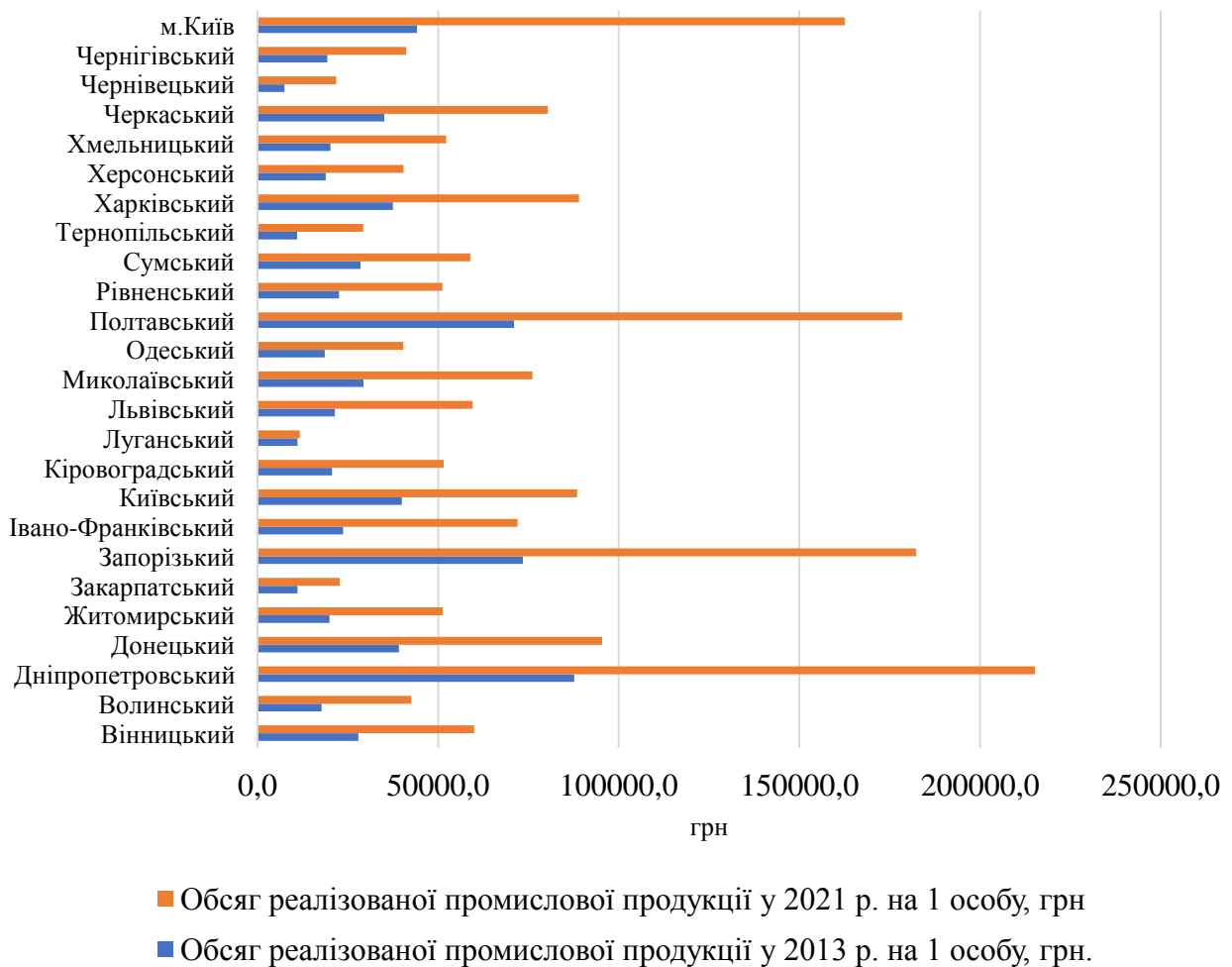

Рис. 1. Розбіжність регіонів України за обсягом реалізованої промислової продукції на 1 особу

Джерело: розроблено автором на основі [12]

На початку 2022 року унаслідок повномасштабного вторгнення промисловість країни зазнала значних втрат за рахунок окупації територій та ведення активних бойових дій, руйнації виробничих потужностей, ускладнення логістичних зв'язків з постачальниками та споживачами. Все це призвело до погіршення ситуації в даній галузі й ще більшій диспропорційності як всередині промислової сфери, так і між регіонами. За даними аналітичних досліджень [11] у 2022 р. промислове виробництво в Україні скоротилося на 36,9%. Найбільше падіння виробництва спостерігалось у переробній промисловості – 41,2%, у добувній промисловості – 30,1%, у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 30,7%.

Для розрахунку існуючого рівня диспропорції в розвитку промисловості регіонів застосуємо коефіцієнт варіації який є співвідношенням середньоквадратичного відхилення до середньої арифметичної. Згідно дослідження [2] значення коефіцієнта варіації надає змогу говорити про однорідність сукупності наступним чином: до 17% – абсолютно однорідна сукупність; 17–33% – досить однорідна; 34–40% – недостатньо однорідна; 40–60% – неоднорідна сукупність, в якій спостерігаються значні коливання.

За значеннями коефіцієнта варіації ступінь диспропорцій в промисловому розвитку регіонів будемо ранжувати таким чином [2]: 1) менше 17% – диспропорції майже відсутні; 2) 17–33% – низький рівень диспропорційності; 3) 34–40% – середній рівень диспропорційності; 4) 40–60% – високий рівень диспропорційності; 5) більше 60% – дуже високий рівень диспропорційності.

Аналіз диспропорційності промислового розвитку регіонів у 2013 та 2021 рр. проведемо за показниками: співвідношення ВРП та ВВП,% (ВРП/ВВП); співвідношення зайнятих у сфері промисловості та загалом,% ($\frac{Ч_{\text{зайн. в пром.}}}{Ч_{\text{зайн. усього}}}$); доля реалізованої промислової продукції в загальному обсязі реалізованої продукції,% ($\frac{РП_{\text{пром.}}}{РП_{\text{усього}}}$); співвідношення випуску добувної та переробної промисловості, разів (Доб/Перероб). Вказані показники були обрані на підставі проведеного аналізу літературних джерел щодо дослідження стану та розвитку промисловості як галузі народного господарства. [2,13,14]

Результати розрахунків наведено в табл. 1.

Проведений більш докладний регіональний аналіз диспропорцій за розглянутими в табл. 1 показниками та їх динаміки за період з 2013 по 2021 рр. 2013 та 2021 рр. дозволив зробити наступні висновки.

Співвідношення між ВРП та ВВП характеризується дуже високим рівнем диспропорційності, який у 2021 році порівняно з 2013 роком тільки посилюється (табл. 1).

Таблиця 1

Значення коефіцієнтів варіації для показників, що характеризують диспропорції в промисловості за регіонами країни

Показники	2013 рік		2021 рік		Характер зміни диспропорцій
	Коефіцієнт варіації	Рівень диспропорції	Коефіцієнт варіації	Рівень диспропорції	
Співвідношення ВРП та ВВП, %	110,15	Дуже високий	112,82	Дуже високий	Посилилась
Співвідношення зайнятих у сфері промисловості та загалом, %	34,19	Середній рівень	31,50	Середній рівень	Знизився
Доля реалізованої промислової продукції в загальному обсязі реалізованої продукції, %	42,12	Високий	43,87	Високий	Посилилась
Співвідношення випуску добувної та переробної промисловості, разів	94,71	Дуже високий	100,75	Дуже високий	Посилилась

Джерело: розроблено автором на основі [12,2]

Високий коефіцієнт варіації свідчить про дуже нерівномірний розподіл регіонів за аналізованим показником, що можна пояснити дисбалансом у природно-ресурсному забезпеченні регіонів для розвитку наукоємних, високопродуктивних виробництв та дохідних галузей економіки. Аналіз співвідношення між зайнятими у промисловості та зайнятими загалом в економіці показав, що рівень диспропорційності цього показника за регіонами порівняно з іншими показниками, знаходиться на середньому рівні. Найбільша питома вага працівників, що задіяні у сфері промисловості, спостерігалися в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Полтавській та Харківській областях. За період 2013-2021 рр. в середньому цей показник знаходився на рівні 18-26% у вищезазначених регіонах. Це свідчить про наявність рис індустріальної економіки, яка супроводжується низьким рівнем модернізації виробництва та продуктивності праці та, відповідно, неможливістю відтоку трудових ресурсів у сферу послуг. За даними табл. 1

маємо, що за показником співвідношення числа зайнятих у промисловості та числом зайнятих загалом спостерігалася найнижча диференціація, рівень міжрегіональної диспропорції знаходився на середньому рівні, регіони майже однорідні за даним показником і ситуація у 2021 році порівняно з 2013 роком покращилась.

За показником долі реалізованої продукції промисловості в загальному обсязі реалізованої продукції маємо високу диспропорційність між регіонами, яка з часом тільки посилюється, про що свідчать дані табл. 1. В регіонах, які мали в 2013 році високу питому вагу реалізованої продукції в сфері промисловості, в 2021 році відбулося значне зниження даного показника. Невелике підвищення спостерігалось лише у Запорізькій області.

За секторальною структурою низьку питому вагу добувної промисловості та високу питому вагу переробної промисловості у показниках валової доданої вартості у регіонах мали Вінницька, Волинська, Закарпатська, Запорізька, Київська, Миколаївська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька області, які у підсумку склали 50% від усіх регіонів країни. Таким чином, в країні створилися умови для формування або неоіндустріальних регіонів, або регіонів з розвиненим сектором послуг, наприклад, туристичним. Ступінь диспропорційності розвитку регіонів за цим показником дуже висока упродовж усього досліджуваного періоду (значення коефіцієнта варіації від 94 до більше, ніж 100%). Ця ситуація підтверджує неоднорідність галузевої структури економіки, що викликано насамперед дисбалансом у наявних природних ресурсах, розвитком добування за рахунок скорочення обсягів економічної діяльності в інших секторах економіки.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що існують значні диспропорції в розвитку галузі промисловості за регіонами країни, оскільки в розглянутих показниках немає постійного спаду чи зростання, а відбуваються постійні коливання в розвитку, причиною і наслідком чого є нестабільна економічна та політична ситуація в країні.

Проаналізуємо нерівномірність розвитку регіонів за показниками промисловості у 2013-2021 рр., розрахувавши співвідношення між максимальним та мінімальним значенням показника у регіонах (табл. 2).

Аналіз диспропорцій (табл. 2) демонструє наступні тенденції. За досліджуваний період (2013-2021 рр.) значно зросли диспропорції лише за показником кількості промислових підприємств, що може свідчити про їх абсолютне зменшення за регіонами, а, отже, збільшення різниці між максимальним та мінімальним значеннями. За іншими показниками відбулося зниження міжрегіональних диспропорцій або незначне підвищення.

Таблиця 2

Співвідношення між максимальним і мінімальним значенням показників промисловості за регіонами

Показник	Диспропорційність, разів								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Доля продукції промисловості у ВРП, %	5,4	6,3	6,7	9,8	8,5	5,8	5,2	4,5	3,9
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн	53,8	53,9	42,9	37,6	40,1	31,1	33,3	33,9	34,5
Кількість промислових підприємств, один.	12,5	15,7	15,3	14,0	15,5	17,4	15,9	19,9	19,1
Кількість зайнятих в промисловості, тис. осіб	12,6	11,5	10,4	9,6	9,5	9,2	9,4	9,2	9,3
Питома вага підприємств, які отримали збиток, у загальній кількості підприємств переробної промисловості, %	1,5	1,8	1,9	1,5	1,6	1,7	1,5	1,7	1,7

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Більш глибокий аналіз мінімальних і максимальних значень показників і їх коливань упродовж аналізованого періоду показав, що саме в кризовий період (початок 2014 року) відбулося найбільше підвищення диспропорційності між

регіонами, яке поступово вирівнювалося до 2021 року. Але зменшення розміру диспропорцій відбувалося в основному за рахунок погіршення показників сильних регіонів, а не за рахунок покращення регіональних економік та рівня життя. Отже, у загальному підсумку зменшення диспропорційності стало позитивним фактором для оцінювання успішності політики її регулювання, але негативним – для загального соціально-економічного розвитку країни та її регіонів.

Для оцінки поляризації промисловості серед регіонів України розрахуємо коефіцієнти локалізації зайнятих та реалізованої продукції на промислових підприємствах, локалізації обсягу реалізованої промислової продукції серед зайнятих (табл. 3).

Таблиця 3

Коефіцієнти локалізації за регіонами

Регіон	Коефіцієнти локалізації зайнятих на промислових підприємствах		Коефіцієнти локалізації обсягу реалізованої продукції на промислових підприємствах		Коефіцієнти локалізації реалізованої продукції серед зайнятих на промислових підприємствах	
	2013 р.	2021 р.	2013 р.	2021 р.	2013 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
Вінницький	0,82	1,03	1,04	0,87	1,27	0,84
Волинський	1,04	1,17	0,75	0,68	0,72	0,58
Дніпропетровський	1,84	1,56	2,81	2,07	1,53	1,33
Донецький	1,94	2,78	1,42	3,98	0,73	1,43
Житомирський	0,80	0,99	0,56	0,52	0,69	0,53
Закарпатський	0,94	1,04	0,46	0,35	0,49	0,33
Запорізький	1,47	1,36	2,17	1,75	1,48	1,29
Івано-Франківський	0,75	1,00	0,73	0,94	0,96	0,94
Київський	0,71	0,84	0,76	0,68	1,08	0,81
Кіровоградський	0,95	1,06	0,75	0,67	0,79	0,63
Луганський	1,91	2,23	0,42	0,68	0,22	0,31
Львівський	0,82	1,06	0,60	0,65	0,72	0,62
Миколаївський	0,93	1,02	0,93	0,91	1,00	0,89

1	2	3	4	5	6	7
Одеський	0,56	0,73	0,57	0,55	1,01	0,75
Полтавський	1,47	1,37	2,63	2,25	1,79	1,65
Рівненський	1,06	1,25	0,91	0,75	0,86	0,60
Сумський	1,43	1,26	1,19	0,85	0,83	0,67
Тернопільський	0,65	0,82	0,40	0,45	0,61	0,55
Харківський	0,95	1,13	0,83	0,77	0,87	0,68
Херсонський	0,72	0,78	0,66	0,54	0,92	0,70
Хмельницький	0,94	0,99	0,75	0,69	0,80	0,70
Черкаський	1,08	1,13	1,25	0,94	1,16	0,84
Чернівецький	0,97	1,27	0,35	0,40	0,36	0,32
Чернігівський	0,96	1,06	0,71	0,55	0,74	0,52
м.Київ	0,25	0,23	0,52	0,69	2,05	2,99

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Як видно з табл. 3 найбільша локалізація зайнятих на промислових підприємствах в 2021 році спостерігалась приблизно в 44% областей. Це може бути пояснено як підвищенням кількості зайнятого населення в промисловості, так і зниженням кількості промислових підприємств в деяких регіонах.

Що стосується локалізації реалізованої продукції на промислових підприємствах та серед зайнятого населення, то тут відбулося підвищення в Донецькій та Луганській областях на тлі зниження показника майже за всіма іншими регіонами, що пояснюється зниженням кількості промислових підприємств на Донеччині та зниженням обсягів вироблення та реалізації промислової продукції в інших регіонах.

Визначити ступінь диференціації промислового розвитку регіонів України та оцінити динаміку дивергентних змін можливо за часткою промисловості в економіці регіону, яку можна виміряти кількістю зайнятих працівників в промисловій сфері. [15] В даному дослідженні був проведений аналіз за 2013 та 2021 рр. за даними [12], за результатами якого здійснено розбиття регіонів за вищевказаним показником на 4 групи (табл. 4).

Групи регіонів за часткою зайнятих працівників в промисловій сфері

Група регіонів	Перелік регіонів, що входять до групи та відсоток зайнятих у промисловості регіону, 2013 рік	Перелік регіонів, що входять до групи та відсоток зайнятих у промисловості регіону, 2021 рік	Пріоритетні (профільні) види економічної діяльності
Група промислово-орієнтованих регіонів	Дніпропетровський (26,3%), Донецький (25,2%), Запорізький (22,9%), Луганський (23,8%)	Дніпропетровський (24,1%), Донецький (25,0%), Запорізький (21,7%), Луганський (18,6%)	добувна промисловість, металургія
Група регіонів з помірним розвитком регіонів	Київський (17,9%), Харківський (19,4%), Полтавський (18,9%), Сумський (16,0%)	Київський (17,0%), Харківський (18,4%), Полтавський (17,2%), Сумський (13,3%)	добувна промисловість, виробництво коксу та нафтопродуктів, хімічна та фармацевтична промисловість, деревообробка, машинобудування
Група регіонів з низьким розвитком промисловості	Закарпатський (11,1%), Івано-Франківський (12,8%), Хмельницький (12,2%), Чернігівський (12,5%), Кіровоградський (12,5%), Миколаївський (13,7%), Рівненський (13,1%), Волинський (12,2%), Черкаський (14,5%), Львівський (14,3%), Житомирський (14,17%)	Закарпатський (11,3%), Івано-Франківський (12,3%), Хмельницький (12,0%), Чернігівський (12,3%), Кіровоградський (13,5%), Миколаївський (12,9%), Рівненський (13,9%), Волинський (13,3%), Черкаський (14,7%), Львівський (14,9%), Житомирський (15,6%)	харчова, легка промисловість, виробництво меблів, сільське господарство, туристичні послуги
Група непромислових регіонів	м. Київ (9,1%), Одеський (8,8%), Херсонський (9,8%), Тернопільський (9,3%), Чернівецький (10,1%), Вінницький (10,8%)	м. Київ (7,6%), Одеський (8,3%), Херсонський (8,9%), Тернопільський (9,0%), Чернівецький (10,7%), Вінницький (11,2%)	сільське господарство, транспортні, фінансові, торговельні та інші послуги

Джерело: розроблено автором на основі [12,15]

Як видно з табл. 4, за 9 років відбулися дивергентні зміни в промисловому регіональному розвитку, які характеризуються розходженням в розвитку промисловості як між регіонами, що входять до однієї групи, так і між групами. Відбувається зниження частки зайнятих в промисловоорієнтованих регіонах, і їх можна вже віднести до регіонів з помірним або, навіть, низьким рівнем розвитку промисловості. Серед непромисловоорієнтованих регіонів також у більшості випадків (у 67% регіонів, що входять до цієї групи) знижується доля зайнятих в промисловості, що свідчить про скорочення даної галузі в економіці країни.

Отже, за географічною ознакою промислове виробництво України має досить значні диспропорції, зумовлені традиційною спеціалізацією областей та потенційними можливостями окремих галузей. З початком повномасштабної війни росії проти України загострилася не тільки проблема диспропорційного розвитку регіонів за показниками промисловості, а й відбулися глибокі структурні зрушення в самій галузі.

Проведений аналіз за даними Держстату [12] показав і підтвердив, що на сьогодні, як і 10 років назад, основу промислового комплексу України за вартістю реалізованої продукції складають чотири галузі: виробництво та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (від 25,3% у 2013 р. до 29,1% у 2022 р.), харчова промисловість (від 19,3% у 2013 р. до 24,2% у 2022 р.), металургія (від 15,4% у 2013 р. до 14,3% у 2022 р.), добувна промисловість (від 11,5 у 2013 р. до 10,4 у 2022 р.), на які припадає 78% вартості реалізованої продукції промисловості. Що стосується машинобудування, то його частка скоротилася і незначне підвищення у 2022 році порівняно з 2021 р. пояснюється оборонними замовленнями. В цілому, частка переробної промисловості у структурі промисловості знизилася внаслідок скорочення потужностей через пошкодження та знищення значної частини активів базових галузей – чорної металургії, хімічної, машинобудівної промисловості. Водночас за рахунок цього підвищилися частки у структурі промисловості менш технологічних галузей – добувної, харчової,

деревообробної та інших.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз розвитку промисловості за регіонами країни показав, що мають місце як внутрішньо-, так і міжрегіональні диспропорції у діяльності всіх галузей промисловості. Виявлені диспропорції значно посилилися під час повномасштабного вторгнення і їх усунення є першочерговою задачею органів державного управління під час розробки як регіональної промислової політики, так і заходів повоєнного відновлення економіки.

Проведений аналіз показників промисловості та трендів в її розвитку дозволив виявити слабкі місця в промисловому розвитку регіонів, які потребують формування заходів щодо зміцнення стійкості промислового розвитку та усунення його непропорційності з урахуванням реалій сьогодення. При цьому значну увагу необхідно приділяти оцінюванню кількісних та якісних регіональних диспропорцій у часі та під впливом факторів, обумовлених російською агресією.

Аспекти подальшого дослідження в даній сфері полягають у визначенні та обґрунтуванні значень індикаторів нерівномірності за видами діяльності промислового сектору економіки, проведенні градації регіонів за рівнем диспропорційності, оцінюванні взаємозв'язків, взаємозалежностей та структурно-динамічних зрушень між встановленими індикаторами, що сприятиме прийняттю оптимальних управлінських під час розроблення заходів для попередження або усунення дії факторів, які сприяють територіальній диспропорційності.

Список використаних джерел:

1. Носирев О.О. Стабілізація дисбалансів та структурних диспропорцій функціонування економіки регіонів. *Mechanism of an economic regulation*. 2023. № 1(99). С. 113-120. URL: <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/ldVDZ5o7/> (дата звернення 03.02.2024)
2. Шевченко О. В. Методичне забезпечення оцінки та аналізу рівня

регіональних диспропорцій України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 36. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/36_2_2018/10.pdf (дата звернення 03.02.2024)

3. Раєвнева О. В., Бобкова О. Ю. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та регулювання: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2014. 264 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/2014_dizporporciinist_se_rozv_regioniv.pdf (дата звернення 03.02.2024)

4. Романчукевич М. Й., Кіцелюк У. М. Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів в умовах нестабільності. *Бізнес-інформ*. №5. 2020. С. 136-144. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-136_144.pdf (дата звернення 26.02.2024)

5. Двігун А. О. Диспропорції та структурні зміни в економіці регіонів України та їх вплив на розвиток регіонів. Збірник наукових праць Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка Всеволода Лазаряна «*Review of transport economics and management*». 2019. № 2 (18). С. 32–40. URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/190589> (дата звернення 26.02.2024)

6. Sierova I., Aksonova I., Shlykova V., Milevska T. Computer-mathematical support for analytical assessment of trends in the Ukrainian grain market development // *5th International Congress on Human-Computer Interaction, Optimization and Robotic Applications*, June 8-10, 2023, Istanbul, Turkey – Hybrid. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/document/10155771> (дата звернення 26.02.2024)

8. Модернізація економіки промислових регіонів України в умовах децентралізації управління: монографія / О.І. Амоша, Ю.М. Харазішвілі, В.І. Ляшенко та ін. Київ: Інститут економіки промисловості НАН України, 2018. 300 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/mono_2018_amosha_kharazishvili_liashenko_compressed.pdf (дата звернення 03.02.2024)

9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. №695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 03.02.2024)
10. Погарська О. Економіка України в умовах війни. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Poharska_pr_01-02.06.2023.pdf?v=4 (дата звернення 03.02.2024)
11. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни : аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан, Л. А. Жураковська] ; за ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2023. 49 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04> https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-04/stiykist-realsektor-dorovid_gotove.pdf (дата звернення 03.02.2024)
12. Сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 03.02.2024)
13. Іщук С. О., Созанський Л. Й. Методичний підхід до комплексного оцінювання функціонування промислового сектору економіки на мезорівні. *Регіональна економіка*. 2022. №1. С. 62-71. URL: https://re.gov.ua/re202201/re202201_062_IshchukSO,SozanskyuLY.pdf (дата звернення 03.02.2024)
14. Науменко Ж. Г. Методика оцінки міжрегіонального диспропорційного розвитку. *Економіка: реалії часу*. 2015. №4(20). С.33-40. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodika-otsinki-mizhregionalnogo-disproportsiynogo-rozvitku/viewer> (дата звернення 01.03.2024)
15. Дейнеко Л. В., Ципліцька О. О. Розвиток промисловості в контексті вирівнювання міжрегіональних економічних диспропорцій / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Адміністративно-територіальні та економічно-просторові кордони регіонів», КНЕУ, 19-20 березня 2020 р. С.318-324. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e3b0eb9a-3b11-49f1-b79b->

References:

1. Nosyriev O.O.(2023) Stabilizatsiia dysbalansiv ta strukturnykh dysproportsii funktsionuvannia ekonomiky rehioniv [Stabilization of imbalances and structural disparities in the functioning of the regional economy]. *Mechanism of an economic regulation*. vol. 1(99). Pp. 113-120. Available at: <https://ouci.dntb.gov.ua/en/works/ldVDZ5o7/> (accessed May 20, 2024)
2. Shevchenko O. V. (2018) Metodychne zabezpechennia otsinky ta analizu rivnia rehionalnykh dysproportsii Ukrainy [Methodological provision of assessment and analysis of the level of regional disparities in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*. vol. 36. Available at: http://bses.in.ua/journals/2018/36_2_2018/10.pdf (accessed May 20, 2024)
3. Raievnieva O. V., Bobkova O. Yu. (2014) *Dysproportsiinist sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy: instrumentarii otsiniuvannia ta rehuliuвання: monohrafiia* [Disproportionality of the socio-economic development of the regions of Ukraine: assessment and regulation toolkit]. Kharkiv: INZhEK, 264 p. (in Ukrainian). Available at: https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/2014_dizproporciinist_se_rozv_regioniv.pdf (accessed May 20, 2024)
4. Romanchukevych M. Y., Kitseliuk U. M. (2020) Analiz sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv v umovakh nestabilnosti [Analysis of socio-economic development of regions in conditions of instability]. *Biznes-inform – Business Inform*. vol.5. 2020. pp. 136-144. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-136_144.pdf (accessed May 20, 2024)
5. Dvihun A. (2019) O. Dysproportsii ta strukturni zminy v ekonomitsi rehioniv Ukrainy ta yikh vplyv na rozvytok rehioniv [Disparities and structural changes in the economy of the regions of Ukraine and their impact on the development of the regions]. Zbirnyk naukovykh prats Dniprovskoho natsionalnoho universytetu

zaliznychnoho transportu imeni akademika Vsevoloda Lazariana «*Review of transport economics and management*». vol. 2 (18). pp. 32–40. Available at: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/190589> (accessed May 20, 2024)

6. Sierova I., Aksonova I., Shlykova V., Milevska T. (2023) Computer-mathematical support for analytical assessment of trends in the Ukrainian grain market development // *5th International Congress on Human-Computer Interaction, Optimization and Robotic Applications*, June 8-10, 2023, Istanbul, Turkey – Hybrid. Available at: <https://ieeexplore.ieee.org/document/10155771> (accessed May 20, 2024)

8. *Modernizatsiia ekonomiky promyslovykh rehioniv Ukrainy v umovakh detsentralizatsii upravlinnia (2018): monohrafiia* [Modernization of the economy of industrial regions of Ukraine in conditions of decentralization of management] / O.I. Amosha, Yu.M. Kharazishvili, V.I. Liashenko ta in. Kyiv: Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, 300 p. (in Ukrainian). Available at: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/mono_2018_amosha_kharazishvili_liashenko_compressed.pdf (accessed May 20, 2024)

9. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky (2020) [On the approval of the State Strategy of Regional Development for 2021-2027]: Postanova Kabineta Ministriv Ukrainy vid 5 serpnia 2020 r. vol. 695. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (accessed May 20, 2024)

10. Poharska O. (2023) *Ekonomika Ukrainy v umovakh viiny* [The economy of Ukraine in the conditions of war]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Poharska_pr_01-02.06.2023.pdf?v=4 (accessed May 20, 2024)

11. *Priorytety zabezpechennia stiikosti promyslovosti y ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoi viiny (2023): analit. dop.* [Priorities for ensuring the stability of industry and the agricultural sector of Ukraine's economy in conditions of full-scale war] / [O. V. Sobkevych, A. V.

- Shevchenko, V. M. Rusan, L. A. Zhurakovska] ; za red. Ya. A. Zhalila. Kyiv : NISD, 49 p. Available at: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.04>
https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-04/stiykist-realsektor-dopovid_gotove.pdf (accessed May 20, 2024)
12. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy (2024) [Website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: www.ukrstat.gov.ua (accessed May 20, 2024)
13. Ishchuk S. O., Sozanskyi L. Y. (2022) Metodychnyi pidkhid do kompleksnoho otsiniuvannia funktsionuvannia promyslovoho sektoru ekonomiky na mezorivni [A methodical approach to the comprehensive assessment of the functioning of the industrial sector of the economy at the meso level]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*. vol. 1. pp. 62-71. Available at: https://re.gov.ua/re202201/re202201_062_IshchukSO,SozanskyiLY.pdf (accessed May 20, 2024)
14. Naumenko Zh. H. (2015) Metodyka otsinky mizhrehionalnoho dysproportsiinoho rozvytku [Methodology for assessing interregional disproportional development]. *Ekonomika: realii chasu – Economy: realities of time*. vol. 4(20). pp.33-40. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodyka-otsynki-mizhrehionalnogo-dysproportsiynogo-rozvitku/viewer> (accessed May 20, 2024)
15. Deineko L. V., Tsyplitska O. O. (2020) Rozvytok promyslovosti v konteksti vyrivniuvannia mizhrehionalnykh ekonomichnykh dysproportsii [Development of industry in the context of equalization of interregional economic disparities] / *Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Administratyvno-terytorialni ta ekonomichno-prostorovi kordony rehioniv»*, KNEU, 19-20 bereznia 2020 r. pp.318-324. Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e3b0eb9a-3b11-49f1-b79b-c4a5bae01a09/content> (accessed May 20, 2024)